

RANT İÇİN DEĞİL, HALK İÇİN BÜTÇE İSTİYORUZ

Bütçe Gerekçesi: Sosyal Demagojiler

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin Gerekçesi, her yıl olduğu gibi yine iktidarın sosyal demagojileriyle doludur: İstihdamı desteklemek, kalıcı fiyat istikrarına ulaşmak, enflasyonu düşürmek, vergilemede adalet, kamu açıkların tedrici olarak azaltmak, kamu hizmetlerinin azami tasarrufla yerine getirilmesi, kamu idarelerinin kaynaklarını kendilerine tahsis edilen ödenekleri aşmadan kullanması, verimsiz harcama alanlarının tasfiyesi, eğitimin kalitesini ve eğitimde fırsat eşitliğini artırmak, sağlık harcamalarında arz ve talep yönlü düzenlemeler, tarımsal destekleri üretimde verimliliği ve kaliteyi artıracak şekilde tahsis etmek, tohum, gübre, yem, mazot ve ilaç olmak üzere tarımda girdi maliyetlerini azaltmak, tarım arazilerinin amaç dışı kullanımının önüne geçilmesi, ekilebilir arazilerin üretime kazandırılması, enerji fiyatlarındaki yüksek artışların başta dar gelirli olmak üzere nihai tüketiciye yansıtılmaması.... Bütün bunlar, mühendis, mimar, şehir plancıları olarak toplumsal yaşamın bütününü kapsayan meslek alanlarımızda ve halk olarak her gün gördüğümüz ekonomik sosyal gerçekliklerin tersyüz edilmiş halidir.

2023 Yılı Bütçe Tahmini/Teklifi

Bütçe Kanunu Teklifi'nde net bütçe gelirleri 3 trilyon 810,1 milyar TL, bütçe giderleri 4 trilyon 469,6 milyar TL, bütçe açığı 659,4 milyar TL, giderler içindeki faiz ödemeleri 565,5 milyar TL, faiz dışı açık da 93,8 milyar TL olarak sunulmuştur.

TBMM Genel Kurulu'nda görüşülen 2023 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi üzerine TMMOB Yönetim Kurulu tarafından 16 Aralık 2022 tarihinde basın açıklaması gerçekleştirildi.

Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanan 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi üzerine TBMM Genel Kurulu'nda devam eden görüşmelerin sonuna gelindi. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği olarak 2023 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve Gerekçesi olarak görüşlerimizi kamuoyuyla paylaşıyoruz.

Vergide Büyük Adaletsizlik

Bütçe gelirleri içindeki vergi tahsilat hedefi her yıl artmaktadır. 2022'de 1 trilyon 430,41 milyar TL olarak belirlenen vergi tahsilatının, 2023 yılında, 2022'de olduğu gibi yine iki katından fazla artış öngörüsüyle, 3 trilyon 199,5 milyar TL olması beklenmektedir.

Türlerine göre vergiler şu şekilde belirlenmiştir: Gelir vergisi 495,0 milyar TL, kurumlar vergisi 619,1 milyar TL, dahilde alınan KDV 203,6 milyar TL, ithalde alınan KDV 931,4 milyar TL, ÖTV 510,6 milyar TL, MTV 38,7 milyar TL, BSMV(Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi) 75,1 milyar TL, harçlar 105,2 milyar TL ve damga vergisi 55,5 milyar TL.

619,1 milyar TL kurumlar vergisi ve 75,1 milyar TL BSMV hariç tutulduğunda (şirketlerin Kur Korumalı Mevduat hesaplarından elde ettiği kazançların kurumlar vergisinin dışında tutulması da söz konusudur), 3 trilyon 199,5 milyar TL olan toplam vergi gelirlerinin 2 trilyon 505,3 milyar TL'sinin dolaysız/doğrudan/kaynaktan vergiler ile dolaylı vergilerden yani halktan tahsilatı hedeflenmektedir.

Sadece bu örnekler bile bütçenin kamu/halk yararından uzak, sermayeden yana sınıfsal niteliğini ortaya koymaktadır. Bu eşitsizlik bütçenin diğer kalemlerinde daha da boyutlanmaktadır.

Sermayeye Çok Özel Bir Destek: Toplanmasından Vazgeçilen Vergiler

Dahası var: Teknik bir terim olarak bütçede geçen “vergi harcamaları”, bütçedeki tanımıyla “devletlerin gelir toplamını azaltan, standart vergi sisteminden ayrılan ayrıcalıklar veya istisna ve muafiyetler”ini kapsıyor ve toplanmasından “vazgeçilen gelir” olarak sermaye güçlerine başıslanıyor. 2022 yılında 336 milyar TL tutarındaki bu özel destek, 2023 yılında üç kat artışla toplam 994 milyar TL’ye yükselerek vergi gelirlerinin yaklaşık olarak üçte birine tekabül ediyor. 2023, 2024 yılları vergi istisna ve muafiyet tahminleri ise 1 trilyon 228 milyar TL ve 1 trilyon 426 milyar TL olarak daha da artıyor.

Diğer taraftan 2023 yılı bütçe açığının 659,4 milyar TL olarak öngörüldüğünü belirtmek ve söz konusu vergi ayrıcalık, istisna ve muafiyetleri yapılmassa, sadece bu kalem üzerinden bütçe dengesinin rahatlıkla oluşturulabileceğini belirtmeliyiz. Fakat mevcut bütçe esasen yandaşlar başta olmak üzere sermayeye özel destekler ve faiz bütçesidir.

Faizler, Ödenekler/Cari Transferler

565,5 milyar TL olarak öngörülen faiz ödemelerinin, döviz kurlarının yükselişinden etkileneyeceği, dolayısıyla bütçenin geneli ve özelde faiz giderleri ile kamu borç stokunu daha da artıracak açık bir gerçekliktir.

Faiz ödemelerinin bir kısmı Hazine’nin dövize endeksli iç borç faizlerinden oluşmaktadır. Başka bir ifadeyle sermayeden faizle borç alınmakta ve aynı sınıf, devlet garantili faiz ödemeleriyle beslenmektedir. Aynı sermaye güçleri, Merkez Bankası’nın siyasi talimatla yaptığı faiz indiriminden de yararlanarak kârlarına kâr katmaktadır.

2023 yılı cari transferleri 1 trilyon 821,6 milyar TL tutarındadır. Ancak TBMM’den yetki almadan bütçe limitinin üzerine çıkan ödenek üstü harcamalar yapıldığı kamuoyunca yakından bilinmektedir.

Bütçenin sınıfsal karakterine bir örnek de vergi politikasının Anayasa’daki “Gücüne göre vergilendirme” ilkesine aykırı olmasıdır. Söz konusu 565,5 milyar TL tutarındaki faiz transferleri, 495 milyar TL tutarındaki gelir vergisini aşmaktadır. Yani bütün çalışanlardan toplanan vergiden daha fazlası yerli ve yabancı sermayeye faiz olarak ödenmektedir.

Faiz ödemeleri eğitim, sağlık, sanayi, tarım başta olmak üzere birçok ödenek kaleminden fazladır. Tarım Kanunu’ndaki tarımsal destekler GSYH’nin yüzde 1’inden az olamaz hükümünün yıllardan beri ihlali, 2023 bütçesinde de sürmektedir. Tarıma ayrılan ödenek 103 milyar TL, sanayinin geliştirilmesi, üretim ve yatırımların desteklenmesi 35 milyar TL, bölgesel kalkınma ödeneği 2,5 milyar TL düzeyindedir. Çeşitli bakanlıklar üzerinden gerici vakıflara yapılan transferler dışında din hizmetleri ve yaygın din eğitimine ise 31,3 milyar TL ayrılmaktadır. Bu veriler tarımsal üretimin gerilemesi, sanayisiz-

leşmenin ve toplumu dinselştirmenin göstergeleri arasında yer almaktadır. Çok övünülen uzay ve havacılığa sadece 3,5 milyar TL, savunma ve güvenliğe de 266,4 milyar TL ayrılmaktadır. Dışa bağımlılığın ve sermayeye sunulan desteklerin özel bir alanı olan enerji piyasasına da 406,5 milyar TL tahsis edilecektir.

Serbestleştirme, özelleştirme ve taşeron uygulamalarıyla kamusal üretim, yapım ve hizmetlerin devletten tasfiyesiyle ön plana çıkan “mal ve hizmet alımları giderleri” 2023 yılında 279,2 milyar TL olacaktır ve bunun büyük bir kısmı Kamu Özel İşbirliği(KÖİ) projelerine gidecektir. Ülkemizin en az 25 yılını ipotek altına sokan KÖİ projelerine ilişkin Hazine Garantili “borç üstlenimi” yoluyla da devlet; otoyollar, köprüler, tüneller, havalimanları, şehir hastaneleri gibi projeler için kredi vermiş olan uluslararası finans kuruluşları ve bankalara özel sektör borçlarını üstlenme taahhüdü de vermektedir. 2022’de olduğu gibi 2023 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi’nde, Hazine’nin 4,5 milyar dolar borç üstlenim taahhüdünde bulunmasına olanak sağlanmaktadır. Bu borç üstlenimi ve KÖİ projelerini yürüten firmalara yapılan tüm transferler, faiz ödemelerinde olduğu gibi, dolar kurunun artışına göre daha fazla Türk Lirası olarak yine halktan tahsil edilecektir.

Özetle 2023 yılı bütçesinin halkın refahını sağlayacak veya yaşamını bir nebze olsun kolaylaştıracak hiçbir özelliği yoktur. Halkın emeğinin ürünü olan gelirler, bütçe ve burada değinmediğimiz bütçe dışı yollarla yandaş sermaye grupları ile yerli ve yabancı sermayeye ve faizcilere aktarılacaktır.

Bu nedenle yıllardan beri halk için, toplumsal gereksinimler için bütçe diyoruz. Halk için bütçenin, halkın bütçe yapma hakkının elde edilmesiyle, toplumsal mücadelelerle elde edilebilecek bir kazanım olacağını da belirtmek istiyoruz.

Bu nedenle, öncelikli toplumsal gereksinimler için, planlı üretim ekonomisi için, toplumsal kalkınma ve refaha yol açacak üretim ve yatırımlar için, sanayi ve tarımın ithalat girdilere bağımlılıktan kurtulması için, yeraltı-yerüstü kaynaklarımızın ülkemiz ve insanımızın refahına yönelik değerlendirilmesi için, doğal çevrenin korunması için, mühendislik-mimarlık-şehir planlığı disiplinlerinin ülke kalkınmasında seferber edilmesi için, işçi-köylü-esnaf ve emeklilerin insanca koşullarda yaşaması, işsizlik ve yoksulluğun yok edilmesi için, sömürünün, vahşi çalışma koşulları ve sefalet ücretlerinin yok edilip güvenceli ve tam istihdamın sağlanması için, halk sağlığı için, eğitim ve sağlığın her düzeyde parasız olması için, kültürel ve sportif gelişim için, insani gereksinimler içinde yer alan eğlenme-dinlenme haklarımız için, sağlıklı kentleşme, insanca barınma ve ısınma koşulları için, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için, halkın aydınlanması ve laiklik için, demokrasi, adalet, hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve halk egemenliği için, yani toplumsal gönenc için mücadeleye kararlılıkla devam edeceğiz. ◀◀

TMMOB YÖNETİM KURULU